

ETABL
1964

Puts & Plattsättning

MER ÄN BARA FASADEN

Fokuserar
på kultur-
byggnader
& äldre hus

Unikt klinkertegel
– tuff utmaning för murarna

Tomas Löow erhö
ll historiskt mäst
ar
brev

Kulturminnesmärkta fastigheter
– ställer höga krav på utförandet

Sunda system och produkter för hållbart byggande.

Weber utvecklar, tillverkar och marknadsför produkter och system för bygg och anläggning inom områdena mur och puts, golvavjämning, betong, fäst och fog samt lättklinkerblock, -husgrunder och -element.

Rätt metod och material för kalkputsade byggnader.

Vår filosofi är att erbjuda produkter baserade på naturmaterial, som garanterar lång livslängd och som åldras vackert, samt en beprövad teknik, som bygger på lång erfarenhet och vår ständiga strävan att forska och utveckla.

Vår ambition är att ge marknaden det allra bästa av vårt kunnande inom fasadputs vid såväl renovering som vid nyproduktion.

Våra kunskaper är till för dig för att vi tillsammans ska föra vidare en viktig byggtradition.

Weber – ett kvalitets- och miljöcertifierat företag.

Puts & Plattsättning är
Weber Certifierad Fasadentreprenör.

Weber Certifierad Fasadentreprenör
– eliten av fasadentreprenörer i Sverige.

PUTS & PLATTSÄTTNINGS AB

Essinge Brogata 13
112 61 Stockholm
Tfn: 08-667 09 30
Fax: 08-663 93 92
Hemsida: www.putso Platt.se

ANDERS DRAKES

Tfn: 070-656 09 30
E-post: anders@putso Platt.se

PER HALLGREN

Tfn: 070-811 53 87
E-post: per@putso Platt.se

BYGGNADS
VÅRDS
FÖRENINGEN

Produktion: Roxx Communication Group, www.roxx.se Ansvarig utgivare: Per Hallgren Projektledare: Daniel Nilsson Redaktör: Janne Larsson Foto: Örjan Karlsson, Anders Drakes Omslagsfoto: S:t Jacobs kyrka på Kungsholmen av Anders Drakes Layout: Örjan Folcke Original: Sofia Fasth Mediasäljare: Anneli Dahlström Tryck: Larsson Offsettryck, Linköping 2014.

Mångårig erfarenhet och kunskap att alltid leverera det bästa

ATT ANLITA OSS på Puts & Plattsättning innebär att du kan känna dig tryggt förvissad om att erfarna och skickliga hantverkare kommer att utföra uppdraget på bästa sätt.

Gamla beprövade metoder

Vår inriktning är renovering av äldre fastigheters yttre, vilket sker med stor varsamhet, eftertanke och omsorg genom att använda gamla beprövade metoder.

Oavsett om det gäller 1900-talsbyggnader, eller hus som är betydligt äldre än så, utförs alltid arbetet på ett för fastigheten tidsenligt sätt för att återge dess ursprungliga styrka och skönhet.

Hundratals fastigheter i Stockholm

Med stolthet ser vi tillbaka på företagets fina utveckling under ett halvsekel, där Puts & Plattsättning har restaurerat hundratals fastigheter i Stockholm med omnejd sedan 1964.

Vår mångåriga erfarenhet och kunskap, kopplat till en strävan att alltid leverera det bästa, har också gjort att fastighetsägare och förvaltare med

Anders Drakes började på Puts & Plattsättning 1976...

kulturhistoriska fastighetsbestånd väljer att anlita oss som entreprenör.

Komplexa och krävande arbeten

Våra kunder är och har genom åren varit bland andra Statens Fastighetsverk, Vasakronan, Förvaltnings AB Stadsmuren, Skärgårdstiftelsen, AP-fastigheter, Skanska, JM, Q-gruppen, Byggnadsfirma Viktor Hanson, Stadsholmen, Savills, Loudden likaså många kyrkliga församlingar, kommuner, privata fastighetsägare och bostadsrättsföreningar.

Utöver våra erfarna och mycket yrkesskickliga murare har vi även ett väl inarbetat nätverk med hantverkare och specialister inom olika områden, vilket gör att vi kan åta oss mycket komplexa och krävande renoveringsarbeten.

Välkommen till oss!

Anders Drakes och Per Hallgren,
Puts & Plattsättnings AB

...tre år senare började Per Hallgren. Idag äger och driver de företaget tillsammans.

PS. Att anlita oss betyder att vi garanterat gör det bästa för din fastighet. DS.

L-A Måleri AB

Vi utför traditionell målning, dekorationsmålning, fönstermålning samt övrig äldre målningsteknik. Specialitet Linoljemålning.

tobias@lamaleri.se
0708-19 63 60

dan@lamaleri.se
0708-19 63 66

www.lamaleri.se

Brinellvägen 32 • 114 28 Stockholm • Tel. 08-10 56 49 • Fax. 08-10 56 59

Medlem i FIBOR • Svenska föreningen för byggnadsvård • Målaremästare • Handelskammaren

LH REVISION

Leif Hermansson

Auktoriserad Revisor, LH Revision AB
Prästgårdsgränd 4, 125 44 ÄLVSÖ
www.lhrevision.se
08-522 08 701

Bång & Lewerth

PLÅTSLAGERI GRUNDAT 1880

Kompetens. Kvalitet. Trygghet.

Vi arbetar bland annat inom:

Om- & tillbyggnader av fastigheter ■ Takarbeten
Betongrenovering: balkonger, parkeringsdäck m.m.
Klotterskydd & sanering ■ Blåstring
Högtryckstvätt av fasader m.m.

Friska Hus AB
www.friskahus.se

Erbjuder helhetslösningar

Puts & Plattsättning har kapacitet och kompetens för att klara såväl general- som totalentreprenader vid renovering av fastigheters yttre. Arbetet omfattar att utföra allt från putsrenovering, nyputs och murning till målning och fönsterrenovering, plåt- och takarbeten, samt stenarbeten och konservatoruppdrag.

Putsrenovering: Vi lyfter fram fasader genom att först hugga ner lös, trasig och felaktig puts och lagar därefter fasaden med rätt material och avfärgar fasaden. Det händer att en fasad ibland kan vara målad med en felaktig färg, där vi då måste blåstra bort ytskiktet och sedan anlägga ny ytputs på hela ytan innan avfärgning.

Nyputs: Där fasaderna inte går att renovera bilas all puts ner och ny puts anbringas. Nyputs kan även vara aktuellt om fastigheter får en tilläggsisolering med puts eller vid nyproduktion.

Murning: Murningsentreprenader är i regel nyproduktion, men kan även vara murade öppna spisar och tegelrenoveringar.

Målning och snickeri: I entreprenaduppdragen ingår ofta att även se över konditionen på fönster och balkongdörrar, vilket kan innebära allt från enkel målning till helrenovering och byte av rötskadade detaljer.

Plåtarbeten: När fönsterbleck och stuprör måste justeras eller bytas samarbetar vi med flera plåtslagarfirmer.

Takarbeten: Vanligast är plåt och tegeltak, men på en del kyrkor och kulturbyggnader har vi även bytt eller renoverat spåntak. Vi utför även målning av tak.

Balkongrenovering: Kan vara såväl renovering som rivning av gamla balkonger till helt nygjutna balkonger och omfattar även renovering eller byte av balkongräcken.

Stenarbeten: På många kulturhistoriska fastigheter utför vi olika typer av stenarbeten, allt från ny sten till rengöring, renovering och konservatorsarbeten.

Antikvarisk kontroll: Uppdrag i kulturhistoriska projekt sker oftast i samarbete med antikvarisk kontroll, t.ex. när det är statliga byggnadsminnen och hus som faller under kultur- eller fornminneslagen.

Renoverade fasader på Kungsträdgårdsgatan 6-10 i Stockholm, från höger Jernkontorets gamla hus, SE-bankens huvudkontor och Jernkontorets nya hus. Renoveringen utfördes med start från höger mellan åren 2003 och 2010.

LOUDDEN
Bygg & Fastighetsservice AB

Västmannagatan 50, Stockholm, Tel 08-545 415 50 • www.loudden.se

Släkten Oxenstiernas gamla stamborg Mörby Slott, i Fasterna socken vid sjön Skedvicens sydvästra strand, har sitt ursprung i 1450-talet. Puts & Plattsättning fick av i uppdrag av länsstyrelsen att förhindra ett fortsatt förfall och att öka säkerheten för besökare genom att plättäcka delar av ruinen murkrön med blyplåt. Dessutom utfördes hel fogkomplettering av alla murverk, inklusive murverkskomplettering, samt smärre smides- och betongarbeten.

Använder gamla beprövade arbetsmetoder för att återge och bevara putsade fasader

Puts & Plattsättning är ett av Sveriges ledande och äldsta företag när det gäller renovering av murade och putsade fasader.

– Vår inriktning är framför allt fasadrenoveringar med tonvikt på äldre kulturbyggnader och fastigheter, säger Anders Drakes och Per Hallgren, de två projektledande ägarna i företaget.

Under ett halvsekel har Puts & Plattsättning byggt upp hög kompetens, lång erfarenhet och stor yrkeskunskap, vilket gör att företaget har ett mycket gott renommé.

– Vi utför alla typer av fasadrenoveringar, även på kulturhistoriska fastigheter med krav på antikvarisk kontroll, berättar Anders Drakes och Per Hallgren. Ledstjärnan är att arbeta med högt ställda krav på kvalitet och leveranstrygghet för kunderna.

Kulturhistoriska fastigheter

Målmedvetet har Puts & Plattsättning valt att specialisera sig på restaurering av kulturhistoriskt värdefulla byggnader. Referenserna visar också tydligt att många fastighetsägare och förvaltare med kulturhistoriska fastighetsbestånd väljer Puts & Plattsättning som entreprenör.

Ett axplock av byggnader som de har renoverat eller där arbeten pågår är Stockholms slott, Sorunda kyrka, Mörby slottsruin, S:t Jacobs kyrka i Kungsträdgården, S:ta Klara kyrka, stenfyren på Grönskär, Rocksta Säteri, Sundsta Gård, kulturhus på Blecktornsgränd och Stenbodarna på Fjällgatan.

Det ligger Anders och Per varmt om hjärtat att jobba för att höja statusen på muryrket som hantverk samt värna om traditionella arbetsmetoder.

– Med stor respekt för gamla beprövade kunskaper arbetar vi företrädesvis med mineraliska naturmaterial för att återge eller bevara putsade fasader.

Erbjuder helhetslösningar

Styrkan är även att kunna erbjuda helhetslösningar. Vid en fasadrenovering handlar det ofta om att även se över fönster, fönsterbleck, stuprör och balkonger med mera.

– Vi har ett 20-tal erfarna murare, alla med yrkesbevis och stort yrkeskunnande. Dessutom har vi byggt upp ett nätverk med skickliga hantverkare och specialister inom områden som plåtslageri, snickeri, måleri och för sten-, blästrings-

och konservatorsarbeten, vilket gör att vi kan åta oss såväl general- som totalentreprenader.

Stort engagemang i alla projekt

Samtidigt som Anders Drakes och Per Hallgren leder företaget är de också djupt engagerade i alla projekt, genom att de även arbetar som projektledare. Någon av dem närvarar alltid på byggmöten tillsammans med murarbasen för att samordna och följa upp. De har inga mellanled mellan sig och murarna på arbetsplatserna, utan några av medarbetarna fungerar som murarbasar och sköter det administrativa och logistiska arbetet ute på byggena. ■

Certifierad fasadentreprenör

Alla anställda hos Puts- & Plattsättning har genomgått utbildningen Certifierad SPEF-entreprenör för att säkerställa hög kvalitet i alla projekt.

– Vi har behörighet för såväl Murning klass 1 som Putsning klass 1 och intyg för BAS-P och BAS-U, säger Anders Drakes och Per Hallgren.

Företaget är även certifierad Weber-entreprenör för att kunna säkerställa att produkter används rätt och på bästa möjliga sätt.

– Vi tycker det är viktigt att ligga i framkant genom att utbilda vår personal, framhåller Anders och Per. Utbildningarna riktar sig till murarna så att de i varje moment är medvetna om vikten av att alltid göra rätt och att säkra hög kvalitet på slutresultatet.

Uppdraget att mura fasaderna på den nya fastigheten i kv. Rackarbergen, vid Ringvägen i Stockholm, krävde specialbruk och stor yrkesskicklighet.

Nya fastigheten i kv Rackarbergen – en tuff utmaning för murarna

Den nybyggda fastigheten på Ringvägen 50 är av hög arkitektonisk klass, med en fasad helt i tegel. För att ge huset sin speciella struktur och särprägel användes ett specialbeställt torvbränt klinkertegel från Tyskland. För murarna var det en tuff utmaning.

– Vi valde Puts & Plattsättning för att få duktiga hantverkare som kunde göra jobbet bra. Det ställde speciella krav och vi är mycket nöjda med hur allting blev, säger Lennart Ericsson.

Huset stod klart hösten 2012 och är det första i Sverige med tyskt torvbränt tegel, Wittmunder Torfbrand klinker, vilket ger byggnaden sin utpräglade karaktär.

– Genom att vi äger och förvaltar fastigheter vill vi bygga hållbara hus med lång livslängd, som innebär låga underhållskostnader. Ett hus med tegelfasad passar mycket väl in i den bilden, framhåller Lennart Ericsson.

Lennart Ericsson Fastigheter AB förvaltar cirka tusen lägenheter i Stockholmsområdet, med tonvikt på Södermalm, Söderort och Nacka. Den nya fastigheten i kv Rackarbergen på Södermalm har tio våningar och innehåller 29 hyresrätter, butikslokal, garage i bottenvåningen samt en lokal i våningen ovanpå.

Murade i skift

För Puts & Plattsättning krävde murningsentreprenaden inte bara stor yrkesskicklighet, utan även mycket logistik och planering. Per Hallgren försäkrade på våren att arbetet skulle vara slutfört drygt ett halvår senare, vilket det också var.

– Den 25 oktober klockan 14.32 lade vi sista stenen på plats, berättar han.

– Uppdraget krävde att vi fick ta fram ett specialbruk. Stenarna hade inte traditionella mått utan var en centimeter längre. Att det var hårdbränt tegel gjorde även att murbruket sög långsammare än normalt. Arbetet krävde därför att våra murare

– Att äga och förvalta hus innebär ett ansvar gentemot samhälle och kommande generationer. Därför använder vi sunda och hållbara material som är skonsamma mot miljön, säger Lennart Ericsson.

fick arbeta i skift för att klara tidsplanen, fortsätter Per Hallgren.

Anpassat till gatumiljön

Att valet blev att använda Wittmunder Torfbrand klinker var arkitektens förslag, Per Johanson på Joliark AB. Projektledare var Ulf Ericsson.

– Såväl vi som Stockholm Stad ville ha ett hus som såg gediget ut och ett hus med en egen karaktär. Vi gick på arkitektens förslag, berättar Lennart Ericsson. Detta tegel ger fasaden ett livfullt intryck, härlig lyster i solljus och en fantastisk effekt.

Fastighetens placering i förhållande till övrig bebyggelse vid Ringvägen har sin förklaring. Bredvid huset har också en provisorisk trätrappa upp till Södersjukhuset ersatts av en ny.

– Den nya trappan följer sluttningen upp mot Södersjukhusets entré och knyter samman kvarteren på ömse sidor om Ringvägen, samtidigt bildar det nya huset fasad mot denna gatuförbindelse, säger arkitekt Per Johanson.

Viktiga byggmästarprinciper

Huset är uppfört med stomme av strängbetong med massiva betongplattor och i ljudklass 1.

– Att äga och förvalta hus innebär ett ansvar gentemot hyresgäster, samhälle och kommande generationer. Därför använder vi sunda och hållbara material som är skonsamma mot miljön. Att vara noggrann med detaljerna är att bry sig, säger Lennart Ericsson och fortsätter:

– I dessa tider då många drömslott faller samman känns det bra för oss i Lennart Ericsson Fastigheter att veta att vi i vår dagliga verksamhet står för enkla men viktiga byggmästarprinciper. Det har varit ledstjärnan för företaget allt sedan det startade av byggmästare Folke Ericsson för snart 70 år sedan. ■

Mästare och gesäller fick historiska yrkesbevis

– Mästarbrevet är inte bara ett snyggt diplom på väggen, utan betyder mycket mer än så. För mig är det ett nytt steg i yrkeslivet, säger Tomas Lööw.

– Jag har förmånen att ha ett väldigt kreativt yrke och ett fritt jobb, säger Tomas Lööw.

Tomas Lööw arbetar som murare på Puts & Plattsättning sedan 1996. Han erhöll 2012 mästarbrev och fick även Reinhold Gustafssons stipendium för ett framstående arbete.

– Att få ta emot mästarbrevet kändes väldigt bra, säger han, jag tycker man ska värna om hantverket och lyfta fram yrkeskunskaper. Lärlingstiden visar att du gjort dina timmar men visar inte vad du kan. Mästarbrevet är ett erkännande för att jag har bredare kunskap om material och behärskar såväl murning som putsning.

40 år sedan sist

I ett hundratal yrken i Sverige kan man få gesäll- och mästarbrev, men inom muraryrket har den möjligheten saknats under de senaste 40 åren. Ett av huvudskälen till att traditionen nu kommer tillbaka är för att värna om muraryrket som hantverk. SPEF, Sveriges Murnings- och Putsentreprenörförening, som tagit initiativ till detta, ser en risk i att tappa den unika kompetens som krävs bland annat för ombyggnad och renoveringar av äldre byggnader.

Två av åtta murare

När de första gesäll- och mästarbrev utdelades på Nordbygg 2012 var det en historisk händelse i flera avseenden. Tre murare fick gesällbrev och fem mästarbrev. Samtidigt som Tomas Lööw erhöll sitt

Tomas Lööws mästarbrev och Jonatan Heikenbergs gesällbrev är internationellt gångbart kompetensbevis. De visar på yrkesstolthet, yrkesetik, yrkesestetik och att man är stark i sin roll som hantverkare.

mästarbrev fick Jonatan Heikenberg ta emot sitt gesällbrev. Båda är anställda murare på Puts & Plattsättning.

Börje Hagman, Sveriges Hantverksråd, framhöll vid utdelningen att gesäll- och mästarbrev är ett internationellt gångbart kompetensbevis som visar på yrkesstolthet, yrkesetik, yrkesestetik och att man är stark i sin roll som hantverkare.

Kreativt yrke

Tomas Lööw har länge engagerat sig i detta och när det blev möjligt ansökte han om att få avlägga mästarprov, vilket omfattade både teori och praktiska prov, där genomförandet bedömdes.

Intresset för yrket väcktes tidigt hos honom. Tomas ville arbeta med något praktiskt. Efter byggprogrammet på gymnasiet gick han som murarlärling. Yrket är både allsidigt och roligt och det är en speciell känsla att få jobba med kulturhistoriska byggnader, tycker han, att till exempel få renovera gamla listverk och stuckatur från svunna tider. Genom sin breda erfarenhet har han murat vid nyproduktion, ombyggnad och renovering.

– Jag föredrar att jobba med kulturhistoriska byggnader, vilket Puts & Plattsättning fokuserar på, säger Tomas, som när vi träffas arbetar med renoveringen på Stockholms slott. ■

Murmestare Embetet har anor från 1487

Det anrika Murmestare Embetet i Stockholm bildades 1487 och är en av de äldsta fortfarande verksamma yrkessammanslutningarna i Sverige.

Lennart Ericsson är älderman i Embetet och gläds över att gesäll- och mästarbrev återinförs för murare.

287: Lennart Ericsson.

– Murmestare Embetet har inom ramen för Reinhold Gustafssons stiftelse bidragit till att återupprätta traditionen med gesäll- och mästarbrev, säger han. Det känns viktigt att premiера skickliga hantverkare och jag kan ibland tycka att murare och tunnputsare borde delas upp i två yrkeskategorier. Att göra ett snyggt murararbete kräver specialkunnande på hög nivå.

Lennart Ericsson har mästarenummer 287 och är sedan 2008 ordförande i styrelsen, eller älderman som befattningen kallas. Murmestare Embetet värnar om kunskapen i de gamla hantverksyrkena.

– Det är viktigt att ha respekt för gamla metoder och det är också viktigt för byggbranschen att bygghantverket har sin givna plats, säger Lennart Ericsson.

Firade 525 år

En medeltida murmästare var samtidigt byggnadens arkitekt i nutida bemärkelse och en hantverkare som kunde mura. Murarlärlingarnas utbildningstid omfattade cirka fem år, därefter blev man gesäll.

Efter yrkesverksamhet i ytterligare 6-8 år kunde de anhölla hos borgmästare och råd om att erhålla burskap som mästare.

Murmestare Embetet firade 525 år 2012 och har sitt ursprung från de skrän som utvecklades under tidig medeltid. Skräväsendet i Sverige avskaffades 1846 men ledamöterna fortsatte att träffas för att diskutera gemensamma bransch- och yrkesangelägenheter.

Uppgiften idag är att vårda arkiv och föremål från skråtiden samt Embetets stamhus, von der Lindeska huset. Likaså att sprida kunskap om yrkets historia och traditioner samt förvalta Murmestare Embetets stiftelser. ■

Restaureringen av slottet kommer att pågå i 25 år

Fasadrestaureringen av Stockholms slott är den största i modern tid. För entreprenörer och alla hantverkare är det ett mycket hedersamt uppdrag.

– Det är naturligtvis en stor ära att vara uttagen entreprenör till restaureringen av Stockholm slott, säger Anders Drakes på Puts & Plattsättning.

Peter Karletun är en av företagets murare, som arbetar med restaureringen på den sydöstra Logårdsflygeln mot Slottsbacken.

– En utmaning för oss är färgsättningen av murbruket. Säkert har vi gjort 25 olika färg- och putsprover på slottets södra fasad som innehåller dolomit, berättar han.

Stenen vittrar sönder

Fasaderna på arkitekten Nicodemus Tessin den yngres romerska palats i barockstil är utsmyckade med många detaljer av got-

– Det är en stor ära att vara uttagen entreprenör till restaureringen av Stockholms slott, framhåller Anders Drakes.

ländsk sandsten. Redan på 1770-talet upptäcktes att den porösa stenen vittrade. Allt sedan dess har stenar bytts, lagats och förstärkts med varierande resultat.

Avgörande för pågående stora stenrestaureringsprojekt var upptäckten 2005, då man insåg att stenen var i mycket sämre skick än befarat. Väckarklockan blev när en balusterdocka i sten föll ner från taket.

Efter inventeringar och förarbete påbörjades arbetet på allvar 2011 med en första provetapp som avslutades 2012. I restaureringsarbetet åtgärdas den skadade fasadstenarna på olika sätt. De mest skadade fasadstenarna byts ut, andra stenar huggs om och återmonteras. Dessutom ska plåt och fönster åtgärdas vid behov.

Det komplexa arbetet att restaurera hela slottets fasad, som omfattar 30 000 kvadratmeter, beräknas kosta drygt en halv miljard kronor och ta cirka 25 år.

Fasaden mot Slottsbacken

Puts & Plattsättning var även med i den första etappen. Våren 2013 startade etapp två.

– Det kommer totalt att handla om 22 etapper att restaurera hela slottet, berättar murarna Anders Magnusson, Peter Karletun, Tomas Löw och Dan Stork.

– Vårt uppdrag är att utföra putsrenovering och murningsarbeten i samband med att all sten renoveras alternativt byts ut. Det innebär fogning, lagning och bakgjutning.

Varför arbetet kommer att ta så lång tid som 25 år beror på att det är ett tidskrävande och tungt hantverk. Varje sten är unik till form, färg och yta och man ska måtta, malla och hugga allting för hand. Under tiden som stora arbeten pågår ska slottet också fungera för representation, som arbetsplats och som besöksmål för väldigt många.

Tomas Löw är en av fyra murare från Puts & Plattsättning som arbetar på slottet.

Mycket erfarna murare

Anders Magnusson och Peter Karletun ingår i serviceteamet på Puts & Plattsättning. De har båda lång erfarenhet. Anders började som murlärling 1982 och fick efter två år anställning. Peter började direkt efter skolan, men var borta från yrket några år innan han återvände 1983.

– En utmaning för oss är färgsättningen av putsbruket. Säkert har vi gjort 25 olika färg- och putsprover på slottets södra fasad, berättar murare Peter Karletun.

Varje sten är unik till form, färg och yta. Dan Stork arbetar

Andra etappen i den mycket omfattande restaureringen av Stockholms slott pågår nu på den sydöstra Logårdsflygeln mot Slottsbacken.

– Vi jobbar mycket med kulturhistoriska byggnader, vilket är väldigt intressanta jobb, säger de. Att vara murare i serviceteamet gör också att vi får en liten dos av allting som vi jobbar med inom företaget, vilket kräver stor flexibilitet.

En utmaning på slottet är att en putslagning inte ska se ny ut, eftersom det är en

restaurering till slottets ursprung. Färgsättningen är därför mycket viktig och för att kunna ta färg- och putsprover har murarna ett labb på plats.

– Vi använder ett grundbruk där vi sedan provar oss fram för att hitta rätt nyans.

– Ibland kan vi hitta ursprungsfärger bakom tidigare skikt som vi tar fram. Ser vi på slottets södra sida där vi nu jobbar innehåller fasaden dolomit, vilket är en marmorkross och inte bara sandkross, berättar Peter Karletun.

Ett ljusare slott i framtiden

Nästa steg i renoveringen blir sannolikt att även se över putsen på slottet. Statens Fastighetsverk (SFV) utreder förutsättningarna för detta. Nuvarande genomfärgade kalkcementputs är fortfarande i gott tekniskt skick men den är nedsmutsad, urlakad och upplevs som brunmurrig.

Prover på hur en fasadrenovering tekniskt och estetiskt kan ske ska göras och SFV ska sedan testa provresultatet på en av rundflyglarna 2014. Först därefter kan beslut om en putsrenovering fattas.

SFV:s och slottsarkitektens ambition är att ta fram en putskulör, som gör att slottet upplevs som ljusare men samtidigt harmonierar med och förstärker stenarkitekturen. ■

här med lagning och bakmurning.

Anders Magnusson är en av företagets erfarna och duktiga murare:
– Vi jobbar mycket med kulturhistoriska byggnader, vilket är väldigt intressanta jobb, framhåller han i en paus vid arbetet på Stockholms slott.

Ett i hög grad levande kulturminne

Det har inte alltid varit självklart att bevara Stockholms äldre bebyggelse. Inte ens Gamla stan ansågs vara ett omistligt kulturarv och den småskaliga kåkbebyggelsen på malmarna var också hotad. Den fattigdom och låga standard som präglade dessa områden väckte snarare krav på rivning än bevarande.

Ulrika Bask, fastighetsingenjör på Stadsholmen, visar en fasadrenovering som Puts & Plattsättning utfört på en kulturminnesmärkt fastighet på Blecktornsgränd på Södermalm.

En väckarklocka blev att samfundet S:t Erik, med stöd av Stockholms stad, bildade Stadsholmen 1936. Uppdraget var från början att förvalta och rusta upp bebyggelsen i Gamla stan, som var starkt nedgången. Men det var först vid 1960-talets slut, efter en stor rivningsvåg och den hårdhanta omvandlingen av Stockholms centrala delar, som opinionen växte för att bevara stadens äldre bebyggelse.

Stockholms äldsta delar

Idag är Stadsholmen ett företag med spetskompetens att förvalta kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. De flesta husen ligger i Stockholms innerstad, huvudsakligen på Södermalm och i Gamla stan.

Stadsholmen äger också flera av de gårdar från vilka många av dagens förorter vuxit fram, till exempel Skärholmens gård och Enskede gård, likaså fastigheter på Åsöberget, Mariaberget och Djurgårdsstaden. Även för innergårdar och trädgårdar finns vårdprogram för skötseln.

Ställer höga krav

Totalt äger och förvaltar Stadsholmen 279 fastigheter, vilka både ger en god bild av svunna tider och inrymmer 1 631 moderna lägenheter och 765 lokaler.

– Det är vanliga bostäder men också konstnärsateljéer, ambassader, barnstugor med mera, berättar Stadsholmens fastighetsingenjör Ulrika Bask.

– Renoveringar och åtgärder måste ske med stor varsamhet och minsta möjliga ingrepp. Därför

präglas allt vi gör av respekt för husen och deras historia. Vi har riktlinjer för hur husen ska bevara sin karaktär för eftervärlden genom att använda gedigna material och traditionella tekniker.

– Vid restaureringar ställer vi höga krav inte bara på hantverksskicklighet, utan också på social kompetens, eftersom det både är verksamhet och bor hyresgäster i husen, fortsätter Ulrika Bask.

Ramavtal med Stadsholmen

Puts & Plattsättning har ramavtal med Stadsholmen och har gett många kulturmärkta fastigheter en välbehövlig ansiktslyftning. Ett lysande exempel på vilka gamla fina hus det rör sig om är fasadrenoveringen på Blecktornsgränd 1. Ett mindre flerfamiljshus på Södermalm, beläget med en fantastisk vy ut över Riddarfjärden.

– Den här renoveringen utförde Puts & Plattsättning våren 2013. Det är ett av de äldre husen, byggt på 1700-talet, berättar Ulrika Bask.

Hon kom själv i kontakt med Puts & Plattsättning första gången för tio år sedan.

– Jag var konsult för en bostadsrättsförening på Östermalm och vi skulle göra en renovering av ett kulturhistoriskt hus. Puts & Plattsättning vann den upphandlingen och gjorde ett mycket bra jobb.

Värnar om kulturarvet

Exempel på restaureringar som företaget utfört åt Stadsholmen är fastigheten Fjällgatan 23, i kv.

Fjällgatan 23 är ett exempel på restaureringar som Puts & Plattsättning utfört åt Stadsholmen.

Stenbodarne, likaså kv. Pegasus på Österlånggatan, Sundsta Gård och Tullhusen vid Norra Station.

– Puts & Plattsättning värnar om kulturarvet och tänker på helheten för att få till ett bra slutresultat, framhåller Ulrika Bask. De är engagerade i tekniska inslag och har styrkan att inte vara rädda för att skaffa sig ny kunskap. Inom branschen har man också arbetat för att höja murarnas status genom att bland annat införa mästarebrev igen, säger Ulrika Bask. ■

Kalk, sand och cement. Behövs det mer?

Vi på Combimix tror på traditionella tekniker och mineraliska naturmaterial. Vi tror också på långsiktiga och nära relationer med våra kunder och samarbetspartners.

www.combimix.se

Vi skapar säkra arbetsplattformar och arbetsmiljöer!

ABC-Ställningar är ett modernt entreprenörsföretag som erbjuder branschens bästa service gällande byggnadsställningar och väderskydd.

Trygghet...

Kvalitet...

Ekonomi...

Branschens bästa service!

En ABC-beställare skall uppleva en konkurrensfördel genom att använda oss som sin ställnings- och vädertaksleverantör.

...Trygg kund Vi är ett STIB-certifierat företag vilket innebär att vår erfarenhet och kompetens är dokumenterad. Läs gärna mer på www.stib.a.se

...ABC-Ställningar erbjuder Er rätt ställning för Era specifika ändamål.

...En ABC-beställare får en bättre total ekonomi på projektet då ABCs styr- och logistiksystem borgar för en mycket hög leveranssäkerhet – enkelt sagt:

Rätt ställning i rätt tid!

ABC
Ställningar

www.abcstallningar.se

Återskapar tullhusens karaktär från 1700-talet

Norra länken är fortfarande ett stort byggprojekt men närmar sig sitt slutmål. Vid Norrtull kommer en av Sveriges mest trafikintensiva platser att utformas som en stor cirkulationsplats. Bredvid ligger de gamla tullhusen, byggda 1733, som Puts & Plattsättning fått förtroendet av Stadsholmen att renovera.

När Norra länken är klar och området vid Norrtull iordningställt kommer miljön att bli grönare och trevligare. Nya cykel- och gångbroar ska göra det lättare att ta sig till Hagaparken och Brunnsviken. Samtidigt bevaras tullhusen och marken runt dessa.

Porten till Stockholm

Hela området har ett historiskt intresse. Under lång tid har Norrtull varit den viktiga infarten till Stockholms innerstad norrifrån. Här fick personer som förde in varor till försäljning betala stadstull från 1670-talet fram till början av 1800-talet.

– All trafik från norr till Stockholm gick mellan tullhusen fram till 1940-talet, berättar Elisabet Wannberg, antikvarie på Stockholms Stadsmuseums kulturmiljöenhet.

Stefan Janzon putsar fasaden på ett av tullhusen. Han berättar att de först mycket varsamt petade bort all dålig puts och sedan har fogat och putsat fasaderna.

För att återskapa tullhusens ytstruktur och färgsättning tillverkar Puts & Plattsättning putsbruk enligt framtagna recept och färgprover.

– I pågående planarbete för Norrtull tar vi från vår sida fasta på tullhusens gamla, historiska betydelse som infart till Stockholm.

En svår utmaning

För Puts & Plattsättning är utmaningen att återskapa byggnadernas ursprungliga karaktär, vilket sker genom en omputsning av fasader med kalkputs och avfärgning med Gotlands kalk. I entreprenaden ingår även fönsterrenovering och målning av fasaddetaljer.

– Det är ett svårt arbete och ställer stora krav, säger Elisabet Wannberg. Därför ska det bli mycket intressant att se hur Puts & Plattsättning lyckas. Stadsholmen, som förvaltar och äger tullhusen, anlitar företag med gott renommé och som verkligen kan hantera hus med kulturhistoriska värden.

Grått med en röd nyans

Vid renoveringen har man hittat spår av gammal originalputs från 1700-talet.

– Det som går att ta fram ska användas, för övrigt får man imitera originalputsen, säger Elisabet Wannberg som ansvarar för färgsättningen.

– När vi jämfört ritningen från 1743 och den originalputs som hittats bekräftar den att tullhusen var grå och nischer i fasaden hade en röd nyans. Tullhusen återfår nu sin gamla färgsättning, enligt dåvarande stadsarkitekten J. E. Carlberg som också ritade husen.

Återskapar ytstrukturen

För att återskapa den ytstruktur och färgsättning som husen en gång hade tillverkar Puts & Plattsättning putsbruk, enligt framtagna recept och färgprover, förklarar Per Hallgren.

– Med den kunskap och erfarenhet vi har från många restaureringar av kulturhistoriska byggnader vet jag att vi i ett tidigt skede kan ta strategiskt viktiga beslut så att vi hamnar rätt från början. Det gäller att förstå och vara lyhörd för så väl husets krav som beställarens önskemål. ■

RENT SEDAN 1948 WWW.RAHMS.NU

Sveriges äldsta städbolag utför allt inom städ i Mälardalen.

Tel. 08-120 00 400 • e-post: info@rahms.nu

rapid är en helhetsleverantör inom allt som rör byggställningar, klätterplattformar och väderskydd.

www.rapidhs.se • 016-400 02 70

Telefon

08-711 73 10
0709-14 45 53

Referensprojekt

Vi är stolta över alla renoverings- och nyproduktionsarbeten, som vi utfört under årens lopp. Här kan du se ett axplock som visar på vår kunskap och förmåga att kunna utföra såväl mindre komplicerade uppdrag som mycket komplexa och mera omfattande arbeten.

Ett flertal byggnader inom Sandemars gods ägor på Dalarö har renoverats. På samtliga fastigheter har nyputs med kalkbruk på vassmatta utförts samt avfärgning med jordpigmenterad Gotlandskalk. Snickerierna målades med linojlefärg.

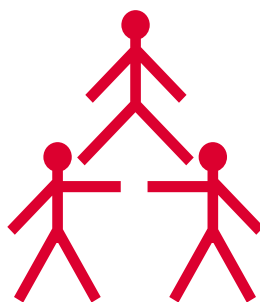
Turkiska kiosken i Hagaparken uppfördes på uppdrag av Gustav III mellan åren 1786–1788.

Amiralitetshuset på Skeppsholmen har fått putsrenovering och avfärgning med hydraulisk kalkfärg. Stuck- och stenarbeten samt linojemålning.

Naturstensentreprenader
Fasader - Trappor - Golv
narkestn.com 019-58 25 20

MÅLERI
Alliansen AB

På Norr Mälarstrand 72 har Puts & Plattsättning utfört omgjutning av balkonger, altaner och takfötter samt putsrenovering och avfärgning med kalkcementfärg samt byte av alla fönsterbleck.

Den befintliga fasaden på Sveavägen 47-49 är en genomfärgad rivputs som Puts & Plattsättning har högtryckstvättat, putslagat och avfärgat med kulturkalkfärg.

Uppenbarelskyrkan i Saltsjöbaden har fått nya tätskikt över bisättningsrummet och klockrum. Översyn, tegelsäkrings och plåtarbeten på kyrktornets tak utfördes. Till detta byggdes en ställning upp till tornets topp.

Fasaden växer fram

På Kvarteret Sirius 1, Upplandsgatan/Observatoriegatan 10 i Stockholm, har Puts & Plattsättning utfört renovering och nyputs av de båda fasaderna.

STUCK-BEMA
www.stuckbema.se

Våra arbetsområden är:

**Stuckatur • Gipsputs • Fiberbetong
Akustikputs • Brandskydd**

StuckBema står för kvalitet, kompetens och yrkes stolthet. Våra medarbetare är alla mycket erfarna inom sina områden. Samtliga arbetar efter ett effektivt och beprövat kvalitetssystem som medför att du får garanti på vårt arbete.

Vi har också djup specialistkompetens inom våra affärsområden. Att säkra att slutresultatet blir som avtalat är vårt främsta mål.

Tel. 08-580 100 40

**Med Carstads markiser njuter
man av solen som man själv vill!**

Vi har markiser för alla behov!
Ring oss för ett kostnadsfritt
hembesök, 08-16 67 80.

Över
40 år i
branschen

CARSTADS

Rindögatan 15, Stockholm • Tfn. 08-16 67 80 • www.carstads.se

Jonaeson Bleck & Plåt

Vi är stolta att med kvalitet ha utfört krävande plåtslageriarbeten sedan 1918

Vi utförde grönpatinerade kopparplåtsarbeten på Grand Hotels tak 2012-2013.

På Arsenalsgatans tak utförde vi grönpatinerade kopparplåtsarbeten och ett glaserat specialtegel under 2011.

Plåtslageriarbeten i lackad stålplåt på Stockholm Vatten, Torsgatan samt utbyte av gammal plåt på tornet. Sträckning och krympningsarbeten samt konade, falsade plåtarbeten 2013.

Takvärme

Med vårt klimat är isbildning på tak ofta ett stort problem. Varje år skadas många människor av is och istappar som faller ned från tak, ibland med dödlig utgång. Med en smc-anläggning som styrs med temp- och fuktsensor kan du känna dig trygg.

Läs mer på www.awjelteknik.se

AWJ Elteknik

A.W. Jonaeson Bleck & Plåtslageri AB • Brännkyrkagatan 49 • 118 22 Stockholm
Mats Jonaeson 08-640 52 38 • info@jonaeson.se • www.jonaeson.se

AWJ Elteknik AB. Robert Jonaeson 070-944 69 68

På Kungsträdgårdsgatan 18 har Puts & Plattsättning tagit bort felaktig plastfärg på fasaden. Renovering av puts och stukaturutsmyckningar har utförts. Därefter målades hela fasaden med linolfärg.

Färgborttagning, putsrenovering avfärgning med Gotlandskalk och linolfärg samt fönstermålning på Kvarteret Näckström 27 på Kungsträdgårdsgatan.

S:ta Klara kyrkas torn har renoverats utvändigt från mark till kyrktupp, 105 meter över havet. Det innebar byte av all plåt på tornen, renovering av smide, förgyllning, byte av skadat tegel samt fogkomplettering och målningsarbeten.

På Norr Mälarstrand 8-10 har puts-, balkong- och fönsterrenovering av fasader mot gata och gård utförts. Även plåttaket renoverades.

Bila AB
Bod- & Containeruthyrning
08-531 897 20

Telefon
08-702 23 80

www.larsson-ornmark.se

Byggnadshyttans kalk

För putsning och avfärgning. Tillverkad av utvald sten av högsta kvalitet i vedeldad kalkugn enligt urgamla metoder.

Vi tillhandahåller tre typer av kalk:

VÄTSLÄCKT GOTLANDSKALK – fet med hög vithet

JORDSLÄCKT GOTLANDSKALK – smidig, något gulare kulör

TORRSLÄCKT HYDRAULISK KALK – tålig, något gulbrun kulör

Välkommen att kontakta oss för beställning!

Byggnadshyttan Kalk AB
Strandgatan 7, Visby
Tfn. 0498-27 10 27
info@byggnadshyttan.com
www.byggnadshyttan.com

BYGGNADSHYTTAN
KALK

Ett genuint hantverk

Renoveringen av kulturhistoriskt viktiga byggnader ställer mycket höga krav, både på produkter som används men också på ett genuint hantverk. Det kräver att materialleverantören kan leverera rätt typ av material. Målarkalk är specialiserad på kalkbaserade produkter inom målning, putsning och murning och levererar hållbara lösningar och helt naturliga produkter som är lämpade till både slott och koja.

www.malarkalk.se

"Målarkalk AB är ett familjeföretag med över 60 års erfarenhet och stor kunskap inom vårt område. Våra rena och naturliga produkter har använts i den svenska byggnadsvården sedan 1948 och vi ska jobba för att kunna erbjuda våra kunder god service och fortsatt hög och jämn kvalitet i många år framöver."

MÅLARKALK

MED RÄTT PARTNER KAN DU ÄGNA DIG ÅT DITT BYGGE

Behöver du en leverantör som är proffs på puts, murverk och betong? Beijer Byggmateriels avdelning Fasad & Betong i Häggvik är specialister inom området. Vi har eget färglab för brytning av fasadfärger samt ett brett sortiment av mur- och putsprodukter. Besök gärna vår utställning på Kuskvägen 2 i Sollentuna där du på vardagar mellan 07.00-16.00 kan prata med någon av våra specialister.

Välkommen som företagskund till Fasad & Betong
Besök beijerbygg.se/foretag eller ring oss på 075 241 1830

FASAD & BETONG
BEIJER
BYGGMATERIAL

Puts & Plattsättning utförde putsrenovering och avfärgning med Gotlandskalk samt fönsterrenovering på det Sparreska palatset på Riddarholmen.

Även på det Tessinska palatset på Slottsbacken utförde Puts & Plattsättning puts- och stenrenovering och avfärgning med Gotlandskalk samt fönsterrenovering.

En historisk reflektion med Anders och Per

Anders Drakes och Per Hallgren äger sedan 1990 Puts & Plattsättning och driver företaget med framgång. Anders är i grunden snickare och Per började som murarlärling.

Anders rekryterades 1976 när företaget breddade verksamheten för att även börja utföra ombyggnationer i fastigheter. Några år senare upphörde detta och man valde att helt inrikta sig på entreprenader inom murat och putsat byggande. I samma skede började Per som murarlärling. Efter några mellanår på Skanska återrekryterades han 1986 och blev arbetsledare 1988.

Kort tid efter att Anders och Per köpte företaget slog lågkonjunkturen till med full kraft, men Puts & Plattsättning kämpade på och lyckades klara sig bra. Samtidigt kom kultursektorn igång. Det fanns en vilja och ett arv att förvalta. Snabbt insåg Anders Drakes och Per Hallgren vilka nya möjligheter detta gav och idag är fasadrenoveringar på kulturhistoriska fastigheter företagets huvudsakliga uppdrag.

Varför har Puts & Plattsättning lyckats skapa ett så gott renommé?

– En sak är att vi i princip inte har någon personalomsättning och har fantastiska murare. Det är också en kombination av ordning och reda, kontinuitet och ett välskött bolag i alla avseenden. Vi har alltid haft en tydlig linje att använda gamla

metoder och tekniker samtidigt som vi inte varit främmande för att våga prova nytt.

Brinner för hantverket

Yrkesstolthet, kvalitetsmedvetande och en stor förkärlek för gamla byggnader gör att Anders Drakes och Per Hallgren också är engagerade i olika branschorganisationer. Anders är ledamot i Stockholms Byggmästarförenings styrelse och invaldes nyligen i Murmestare Embetet i Stockholm.

Företaget är medlem i Sveriges Byggindustrier, Stockholms Byggmästarförening, FIBOR, Svenska byggnadsvårdsföreningen samt i SPEF, Sveriges Murnings- och Putsentreprenörförening, där både Per och Anders lagt ner ett stort engagemang genom åren i så väl styrelse som valberedning och Anders som ordförande i tre år. SPEF är en

branschorganisation som omsluter ett 60-tal företag inom tungt murat och putsat byggande.

– Vi har även jättebra kontakt med olika yrkesutbildningar och har aldrig sagt nej till någon lärling, som visat stort intresse för muraryrket. Vi är övertygade om att det traditionella hantverket har en plats även i framtiden. ■

Nyckelår för Puts & Plattsättning

- 1964: Lars Zetterberg grundade Puts & Plattsättnings AB. Affärsidén var att erbjuda entreprenader inom murnings, putsning och plattsättning.
- 1970: Slutade med plattsättning och inriktade sig helt på murat och putsat byggande.
- 1976: Då verksamheten utökades för att även omfatta ombyggnationer i fastigheter nyrekryterades betongarbetare och snickare, Anders Drakes var en av snickarna.
- 1978: Företaget valde att helt fokusera på entreprenader för äldre putsade hus.
- 1979: Per Hallgren började som murarlärling.
- 1990: Anders Drakes och Per Hallgren köpte företaget och styrde in verksamheten mer mot renoveringar av kulturfastigheter, till exempel Tessinska och Sparreska palatsen.
- 2014: Puts & Plattsättnings AB 50-årsjubilerar.

Puts & Plattsättning

MER ÄN BARA FASADEN

Essinge Brogata 13
11261 Stockholm
Tfn: 08-667 09 30
www.putsoplatt.se

GRÖNSKÄRS FYR ÄR ÖSTERSJÖNS DROTTNING

Grönskärs fyr ligger fyra sjömil öster om Sandhamn i Stockholms yttterskärgränd. Fyren byggdes 1770 och har på grund av sin skönhet kommit att kallas Östersjöns drottning.

Puts & Plattsättning utförde renbilning av den vid byggstart putsade fyren. Underlaget av natursten visade sig vara i gott skick och blåstrades istället för att få ny puts. Efter det utfördes fogkomplettering och stenrenoveringsarbeten. Hel nyputs och traditionell kalkavfärgning utfördes invändigt. Allt bruk och all färg blandades på plats.